

BÀI PHÁT BIỂU CỦA ĐỒNG CHÍ NGUYỄN KHOA ĐIỀM
ỦY VIÊN BỘ CHÍNH TRỊ, BÍ THƯ TRUNG ƯƠNG ĐẢNG,
TRƯỞNG BAN TƯ TƯỞNG VĂN HOÁ TRUNG ƯƠNG TẠI
HỘI NGHỊ TRIỂN KHAI CÔNG TÁC
VĂN HOÁ THÔNG TIN NĂM 2005

NGUYỄN KHOA ĐIỀM

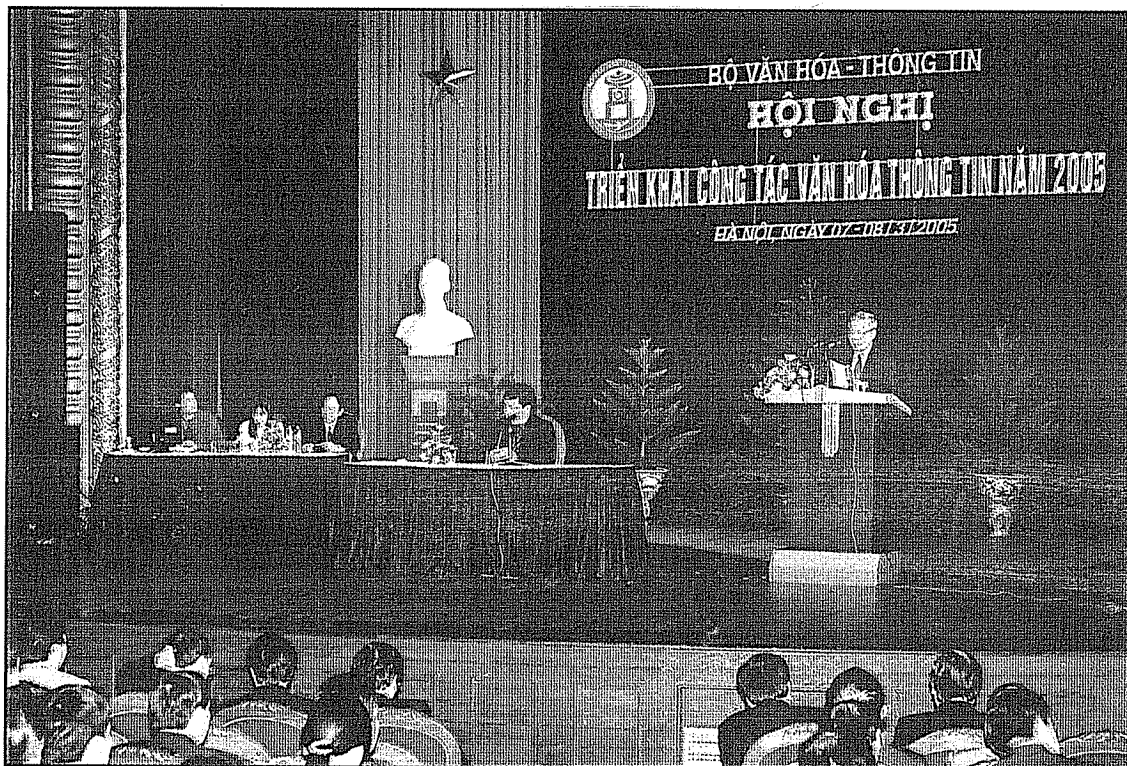
Nôm nay, tôi rất vui mừng được dự Hội nghị triển khai công tác năm 2005 của ngành Văn hoá - Thông tin. Lời đầu tiên xin gửi tới các đồng chí đại biểu và toàn thể cán bộ, nghệ sĩ, công nhân viên chức, những người làm công tác văn hoá thông tin cả nước lời chúc mừng thắm thiết nhất, chúc Hội nghị thành công tốt đẹp.

Năm 2004, công tác văn hoá thông tin đã đạt được những thành tựu khá toàn diện, có những mặt nổi trội hơn những năm trước. Tôi rất tán thành với đánh giá của Bộ trong bản báo cáo đã được trình bày tại Hội nghị và xin nhấn mạnh thêm mấy điểm sau đây:

Năm 2004, với tinh thần vượt khó khăn và quyết tâm cao, cán bộ, nghệ sĩ, công nhân

viên chức toàn ngành Văn hoá - Thông tin đã bám sát định hướng chính trị và đường lối văn hoá của Đảng trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, tạo được bước phát triển mới trong tiến trình "xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc". Chúng ta đã huy động tối đa về tinh thần, trí tuệ, phương tiện, thiết chế văn hoá của toàn ngành, kết hợp với nguồn lực xã hội cho phát triển sự nghiệp văn hoá thông tin, phục vụ đắc lực nhiệm vụ chính trị, phát triển kinh tế - xã hội, từng bước đáp ứng nhu cầu sáng tạo và hưởng thụ văn hoá của nhân dân.

Nhận thức về vai trò văn hoá đối với phát triển xã hội của các cấp uỷ Đảng, chính

Ảnh: Trần Huấn

quyền địa phương, các ban, ngành, đoàn thể, các tổ chức xã hội và đại bộ phận nhân dân được nâng cao. Ý thức giữ gìn di sản văn hoá và bản sắc dân tộc được khơi dậy trong các tầng lớp xã hội... Sắc thái văn hoá của mỗi dân tộc trong cộng đồng 54 dân tộc anh em được trân trọng, khai thác, phát huy đóng góp cho nền văn hoá Việt Nam ngày càng phong phú, đa dạng.

Văn hoá nước ta ngày càng phát huy vai trò là động lực thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội. Nhân tố văn hoá đang được vận dụng rộng rãi và tác động trực tiếp vào thực tiễn cuộc sống, góp phần thúc đẩy sự tăng trưởng kinh tế, phát triển dân trí, giảm bớt tệ nạn xã hội. Nền văn hoá Việt Nam không những được củng cố, phát huy và tăng cường bảo vệ bản chất tiên tiến của một nền văn hoá giàu bản sắc dân tộc, mà còn được tiếp thu, chọn lọc và làm giàu thêm những giá trị

hiện đại. Văn hoá đã thực sự tác động đến các lĩnh vực rộng lớn của xã hội, của tư duy và hành động, thế giới quan và nhân sinh quan, đạo đức và thẩm mỹ; góp phần nâng cao trình độ, cách sáng tạo, chủ động của con người; làm biến đổi nếp nghĩ, nếp sống lạc hậu, sức ỳ và sự trì trệ, bảo thủ, tính trông chờ, ỷ lại của thời bao cấp, từng bước hình thành nền tảng tinh thần của xã hội Việt Nam công nghiệp hoá, hiện đại hoá như kết luận của Hội nghị Trung ương 10 đã đề ra. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu rất đáng khích lệ như bản báo cáo của Bộ đã đề cập, công tác văn hoá thông tin cũng còn bộc lộ nhiều mặt yếu kém, khuyết điểm, một số vấn đề trở thành nỗi bức xúc của xã hội làm chúng ta hết sức trăn trở, quan tâm.

Thứ nhất là, chúng ta còn chậm triển khai những quan điểm chỉ đạo cơ bản về văn hoá của Đảng vào thực tiễn đời sống. Nhiều cấp

ủy Đảng, chính quyền, đoàn thể chưa thấy hết vai trò của văn hoá đối với sự phát triển bền vững kinh tế - xã hội, chưa gắn kết một cách hữu cơ giữa mục tiêu phát triển văn hoá với phát triển kinh tế - xã hội, củng cố quốc phòng an ninh, xây dựng chính đốn Đảng. Quan điểm "Nền văn hoá mà chúng ta xây dựng là nền văn hoá tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc" cũng chưa được quán triệt sâu sắc. Đã xuất hiện không ít những biểu hiện của chủ nghĩa hình thức và chủ nghĩa thực dụng trong sinh hoạt văn hoá tinh thần. Chủ nghĩa hình thức vừa đoạn tuyệt với các giá trị truyền thống, coi nhẹ phương hướng xã hội chủ nghĩa của quá trình tinh thần, vừa tuyệt đối hoá các nhu cầu cá nhân ích kỷ. Đó là tình trạng lai căng, sùng ngoại, coi thường giá trị văn hoá và thuần phong mỹ tục tốt đẹp của dân tộc ở một bộ phận xã hội thể hiện trong những chương trình biểu diễn với lối hát, lối diễn, ca từ, phong cách xa lạ... Đó là hiện tượng suy thoái về đạo đức, lối sống, coi thường pháp luật, kỷ cương, lười biếng lao động, thích ăn chơi sa đọa, xa hoa lãng phí... Chủ nghĩa thực dụng lôi cuốn không ít người đề cao thói hưởng thụ, biến toàn bộ mục tiêu văn hoá tốt đẹp, các giá trị tinh thần nhân loại thành phương tiện kiếm tiền. Đồng nhất sản phẩm văn hoá với các sản phẩm tiêu dùng, lợi dụng các giá trị văn hoá để kiếm lợi. Vì mục đích kiếm tiền mà nảy sinh các hiện tượng gian lận, dối trá trong hoạt động biểu diễn nghệ thuật, thông tin giật gân, câu khách, làm lộ bí mật quốc gia... đưa ra những ấn phẩm có nội dung xấu, sai trái trong các hoạt động báo chí - xuất bản; hiện tượng "đạo văn", "đạo nhạc" trong lĩnh vực bản quyền tác giả, tẻ buồn thần, bán thánh, mê tín, dị đoan, chụp giật, chèo kéo khách trong hoạt động lễ hội, các hiện tượng xâm hại di tích, thắng cảnh, trộm cắp cổ vật trong lĩnh

Bài phát biểu của đồng chí Nguyễn Khoa Diễm tại Hội nghị..

vực bảo tồn di sản văn hoá, tẻ in sao băng, đĩa nhạc, băng đĩa hình, truyền bá văn hoá phẩm độc hại tiếp tục diễn biến phức tạp. Trong các hoạt động dịch vụ văn hoá: karaoke, vũ trường, quán bar, internet công cộng, không ít cơ sở đã biến thành nơi môi giới cho hoạt động mua dâm, bán dâm, ăn chơi xa hoa, truy lạc của một bộ phận xã hội... "Thương mại hoá" đã gây ra nhiều tiêu cực và tẻ nạn xã hội trên nhiều khía cạnh, lĩnh vực hoạt động văn hoá thông tin, làm băng hoại đạo đức, lối sống, thuần phong mỹ tục tốt đẹp của dân tộc, làm ô nhiễm môi trường văn hoá - xã hội.

Thứ hai là, đằng sau con số khá lạc quan về thành tựu đạt được trong xây dựng đời sống văn hoá ở cơ sở, như năm 2004 cả nước đã có 5.126 nhà văn hoá, trung tâm văn hoá thôn, bản... thì nhiều cơ sở vùng sâu, vùng xa chưa có các thiết chế văn hoá cần thiết, đời sống văn hoá còn rất nghèo nàn. Điều đó thể hiện sự chênh lệch lớn giữa đời sống văn hoá của đồng bào vùng sâu, vùng xa, vùng đồng bào dân tộc thiểu số so với vùng xuôi và khu vực đô thị. Tình trạng này kéo dài khá lâu nhưng chưa được khắc phục. Nói vậy, không có nghĩa là khu vực đô thị và vùng đồng bằng đời sống văn hoá đã thực sự phong phú, lành mạnh. ở đây, tuy cơ sở vật chất, thiết chế văn hoá được quan tâm phát triển, hoạt động văn hoá thông tin có sôi nổi hơn nhưng vẫn còn phát sinh nhiều vi phạm cần được chấn chỉnh, chất lượng văn hoá cần nâng cao hơn để các hoạt động văn hoá, dịch vụ văn hoá đáp ứng đầy đủ hơn nhu cầu phát triển của xã hội.

Thứ ba là, điểm lại từ những năm gần đây, số lượng các tác phẩm nghệ thuật, công trình văn hoá có giá trị về tư tưởng, nghệ thuật, nhất là các tác phẩm đỉnh cao còn quá ít trong khi lại xuất hiện không ít tác phẩm văn

học nghệ thuật nội dung giáo dục, tư tưởng nghèo nàn, tính thẩm mỹ thấp. Một số loại hình nghệ thuật của các đơn vị Nhà nước đã bị đánh mất khán giả, nhất là lĩnh vực ca nhạc, điện ảnh chưa thể hiện được vai trò chủ đạo của đơn vị văn hoá Nhà nước. Phim nước ngoài chiếm lĩnh màn ảnh nhỏ; ca nhạc trẻ, thời trang mang nặng màu sắc quảng cáo, có mặt thường xuyên trên sàn diễn nghệ thuật, trong khi đó sân khấu lại thiếu kịch bản, nặng về các sân khấu hài, mang tính "mua vui" dễ dãi.

Thứ tư là, việc thực hiện nếp sống văn hoá còn nhiều bất cập. Việc cưới chuyển biến chậm và còn tiêu cực hơn việc tang, lễ hội. Tình trạng tảo hôn, cưới không đăng ký kết hôn, phô trương, háms lợi còn khá phổ biến. Việc tang một số nơi còn kéo dài nhiều ngày, xây cất mồ mả, lăng, bia tốn kém diễn ra ở nhiều nơi. Trong lễ hội, còn những biểu hiện đầu trâu, thu khoán, cờ bạc trá hình, mê tín dị đoan. Hiện tượng mở tiệc mừng thọ, động thổ, tân gia tốn kém diễn ra ở không ít địa phương.

Thứ năm là, đến nay việc phổ cập chữ viết trong cộng đồng dân tộc có chữ viết vẫn còn chậm, biện pháp thực hiện chưa tập trung. Một số ngành thủ công mỹ nghệ các dân tộc thiểu số: dệt thổ cẩm, đan lát, nhạc cụ... chưa có những giải pháp có hệ thống để khôi phục. Hiện tượng phai nhạt bản sắc văn hoá dân tộc trong một số dân tộc thiểu số đang có chiều hướng tăng lên, trong khi đó những nghệ nhân cao tuổi đang mất dần, mang theo tri thức phong phú về văn hoá dân tộc.

Năm 2005, là năm có ý nghĩa quyết định trong việc hoàn thành các mục tiêu, nhiệm vụ của kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội 5 năm (2001-2005) do Đại hội lần thứ IX của Đảng đề ra, năm cả nước long trọng kỷ niệm nhiều ngày lễ hội trọng đại của đất nước, tiến

hành đại hội Đảng các cấp, năm cả nước phấn đấu hoàn thành mục tiêu và các chỉ tiêu chủ yếu: Tổng sản phẩm trong nước (GDP) tăng 8,5%; chuyển biến mạnh hơn về tốc độ và cao hơn về chất lượng tăng trưởng, phát triển nhanh gắn với nâng cao hiệu quả và tính bền vững, huy động tối đa và sử dụng có hiệu quả nguồn lực trong và ngoài nước. Những giải pháp chủ yếu được đề ra, đó là:

- Tiếp tục cải thiện môi trường kinh doanh và đẩy mạnh tăng cường kinh tế cả về tốc độ và chất lượng.

- Nâng cao hiệu quả đầu tư, chống thất thoát và lãng phí trong đầu tư.

- Điều hành chính sách tài chính, tiền tệ.

- Đẩy mạnh xuất khẩu và thúc đẩy quá trình hội nhập kinh tế quốc tế.

- Thực hiện tốt một số giải pháp trong lĩnh vực văn hoá xã hội.

Tình hình đó đòi hỏi công tác văn hoá thông tin của chúng ta cần triển khai như thế nào? Rõ ràng công tác văn hoá thông tin đang đứng trước thời cơ và thách thức lớn. Công tác văn hoá thông tin có vinh dự và trách nhiệm góp phần đẩy mạnh phong trào thi đua yêu nước, khí thế lao động sáng tạo hoàn thành xuất sắc các chỉ tiêu kinh tế xã hội, xây dựng chính đốn Đảng, nâng cao phong trào "Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hoá", tạo sự nhất trí và đồng thuận trong toàn xã hội, mở ra cục diện mới cho đất nước.

Ngành Văn hoá - Thông tin cần tích cực triển khai Kết luận của Hội nghị Trung ương 10 về tiếp tục thực hiện Nghị quyết Trung ương 5 (khoá VIII) về văn hoá, tạo ra sự gắn kết và phát triển đồng bộ giữa phát triển kinh tế là nhiệm vụ trung tâm, xây dựng chính đốn Đảng là nhiệm vụ then chốt và xây dựng văn hoá - nền tảng tinh thần của xã hội.

Trước mắt, ngành Văn hoá - Thông tin cần

lưu ý một số việc sau đây:

- *Một là*, nâng cao năng lực quản lý của đội ngũ cán bộ văn hoá thông tin các cấp. Nắm vững mục tiêu, những nhiệm vụ trọng tâm, các giải pháp chủ yếu được đề cập trong Kết luận Hội nghị Trung ương 10 (khoá IX) để cụ thể hoá đối với từng lĩnh vực, chuyên ngành. Tập trung triển khai các Chương trình hành động của Bộ và địa phương về thực hiện Kết luận Hội nghị Trung ương 10 (khoá IX), Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ IX. Tiến hành khảo sát, rút kinh nghiệm về quá trình triển khai thực hiện Nghị quyết Trung ương 5 (khoá VIII) ở các điểm được chọn. Tích cực tham mưu cho các cấp uỷ Đảng về nhiệm vụ văn hoá trong Nhiệm kỳ Đại hội Đảng sắp tới.

- *Hai là*, tập trung xây dựng con người theo 5 đức tính được đề ra trong Nghị quyết Trung ương 5 (khoá VIII), nhằm tạo ra con người Việt Nam có đủ tài và đức, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ cách mạng trong tình hình mới, phục vụ đắc lực sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước. Chú trọng xây dựng đạo đức nghề nghiệp trong toàn xã hội, trước hết là đạo đức nghề nghiệp trong những người hoạt động văn hoá.

- *Ba là*, tiếp tục củng cố và kiện toàn Ban Chỉ đạo các cấp; đẩy mạnh phong trào "Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hoá"; nâng cao vai trò lãnh đạo, quản lý của các cấp uỷ Đảng, chính quyền, vai trò của các đoàn thể và tính tự quản của nhân dân, làm chuyển biến rõ rệt môi trường văn hoá cơ sở; chú trọng công tác xây dựng đơn vị văn hoá, văn minh, hình thành nền nếp văn hoá trong các cơ quan Đảng, Nhà nước, đoàn thể, lực lượng vũ trang, đơn vị sự nghiệp, kinh doanh.

- *Bốn là*, chú trọng đầu tư nâng cao số lượng, chất lượng các tác phẩm văn học nghệ thuật, báo chí, các công trình và sản phẩm

Bài phát biểu của đồng chí Nguyễn Khoa Điềm tại Hội nghị..

văn hoá, phục vụ nhiệm vụ chính trị, phát triển kinh tế - xã hội, cải thiện đời sống văn hoá - tinh thần cho nhân dân.

- *Năm là*, nâng cao hiệu quả công tác quản lý Nhà nước, hoàn thiện hệ thống văn bản pháp quy, củng cố hệ thống tổ chức lực lượng thanh tra Văn hoá - Thông tin từ Trung ương đến địa phương, tăng cường biện pháp kiểm tra các hoạt động văn hoá, dịch vụ văn hoá, khắc phục và chấn chỉnh các sai phạm trong các hoạt động báo chí, xuất bản, biểu diễn nghệ thuật, lưu hành các sản phẩm sách, băng, đĩa có nội dung xấu; ngăn chặn các vi phạm di tích, thắng cảnh, các di sản văn hoá và các hoạt động vũ trường, karaoke, Internet.

- *Sáu là*, bảo tồn, phát huy, phát triển các giá trị di sản văn hoá dân tộc, trên cơ sở gìn giữ vốn văn hoá vật thể, phi vật thể được sáng tạo và tích lũy hàng ngàn năm lịch sử. Khôi phục, lưu giữ thuần phong, mỹ tục, tập quán tốt đẹp dân tộc, tâm hồn, cốt cách cao đẹp con người Việt Nam; khai thác, sưu tầm các giá trị văn hoá truyền thống các dân tộc anh em trong cộng đồng, tiếp thu những tinh hoa văn hoá nhân loại nhằm bồi đắp cho kho tàng văn hoá Việt Nam thêm giàu có, đặc sắc, phong phú, thống nhất trong đa dạng.

Tôi tin rằng với truyền thống và kinh nghiệm qua 60 năm xây dựng và trưởng thành, với tinh thần năng động sáng tạo, tinh thần đoàn kết khắc phục khó khăn của cán bộ, nghệ sĩ, công nhân viên chức toàn ngành, ngành Văn hoá - Thông tin nhất định sẽ hoàn thành những nhiệm vụ nói trên, xứng đáng là lực lượng nòng cốt của Đảng trong việc xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc.

N.K.D